

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠALPOS PENSIJŲ ĮSTATYMO NR. I-675 8 STRAIPSNIO 4 DALIES PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2196 IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠALPOS PENSIJŲ ĮSTATYMO NR. I-675 7 STRAIPSNIO 2 DALIES PRIPAŽINIMO NETEKUSIA GALIOS ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2222

2022 m. d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2022 m. lapkričio 16 d. sprendimo Nr. SV-S-725 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1.5 ir 1.6 papunkčius, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos šalpos pensijų įstatymo Nr. I-675 8 straipsnio 4 dalies pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-2196 (toliau – Įstatymo projektas Nr. XIVP-2196), tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui tobulinti Įstatymo projektą Nr. XIVP-2196, atsižvelgiant į toliau pateiktus pasiūlymus:

1.1. Lietuvos Respublikos šalpos pensijų įstatymo 8 straipsnyje nustatytų šalpos neįgalumo pensijų dydžių diferenciacija grindžiama tuo, kad darbingumo iki 24 metų (tam tikrais atvejais – iki 26 metų) sukakties dienos netekę asmenys bei daugiavaikės motinos ir neįgaliųjų slaugytojai dėl objektyvių priežasčių (negalios nuo vaikystės, vaikų auginimo ar neįgalių asmenų slaugymo) (Šalpos pensijų įstatymo 5 straipsnio 2–4 punktai) negalėjo įgyti išsilavinimo, aktyviai dalyvauti darbo rinkoje ir įgyti socialinio draudimo pensijų stažo socialinio draudimo pensijai gauti, todėl šiems asmenims šalpos neįgalumo pensijos nustatytos didesnio dydžio nei tiems asmenims, kurie darbingumo neteko po 24 metų sukakties dienos, tad turėjo galimybę įgyti išsilavinimą, dalyvauti darbo rinkoje ir, tapę neįgalūs, turėjo daugiau galimybių prisitaikyti aktyvioje darbo rinkoje (Šalpos pensijų įstatymo 5 straipsnio 5 punktas). Pritarus Įstatymo projektu Nr. XIVP-2196 teikiamam pasiūlymui, ši šalpos neįgalumo pensijų dydžių nustatymo logika būtų paneigta ir asmenys, nurodyti Šalpos pensijų įstatymo 5 straipsnio 5 punkte, gautų didesnio dydžio šalpos neįgalumo pensijas nei asmenys, nurodyti Šalpos pensijų įstatymo 5 straipsnio 2–4 punktuose, nesant objektyvų priežasčių.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siekiant išlaikyti šalpos neįgalumo pensijų dydžių proporcijas, siūlytina nuosekliai didinti šalpos neįgalumo pensijų dydžius Šalpos pensijų įstatymo 5 straipsnio 3–5 punktuose nurodytiems asmenims ir Įstatymo projekto Nr. XIVP-2196 1 straipsnį išdėstyti taip:

„1 straipsnis. 8 straipsnio pakeitimas

1. Pakeisti 8 straipsnio 3 dalį ir ją išdėstyti taip:

„3. Šalpos neįgalumo pensijos šio įstatymo 5 straipsnio 3–4 punktuose nurodytiems asmenims yra šių dydžių:

- 1) asmenims, netekusiems 100 procentų darbingumo, – 2 šalpos pensijų bazės dydžio;
- 2) asmenims, netekusiems 95 procentų darbingumo, – 1,87 šalpos pensijų bazės dydžio;
- 3) asmenims, netekusiems 90 procentų darbingumo, – 1,75 šalpos pensijų bazės dydžio;
- 4) asmenims, netekusiems 85 procentų darbingumo, – 1,62 šalpos pensijų bazės dydžio;
- 5) asmenims, netekusiems 80 procentų darbingumo, – 1,5 šalpos pensijų bazės dydžio;
- 6) asmenims, netekusiems 75 procentų darbingumo, – 1,37 šalpos pensijų bazės dydžio;
- 7) asmenims, netekusiems 70 procentų darbingumo, – 1,25 šalpos pensijų bazės dydžio;
- 8) asmenims, netekusiems 65 procentų darbingumo, – 1,12 šalpos pensijų bazės dydžio;
- 9) asmenims, netekusiems 60 procentų darbingumo, – 1 šalpos pensijų bazės dydžio.“

2. Pakeisti 8 straipsnio 4 dalį ir ją išdėstyti taip:

„4. Šalpos neįgalumo pensijos šio įstatymo 5 straipsnio 5 punkte nurodytiems asmenims yra šių dydžių:

- 1) asmenims, netekusiems 100 procentų darbingumo, – 2 šalpos pensijų bazės dydžio;
- 2) asmenims, netekusiems 95 procentų darbingumo, – 1,83 šalpos pensijų bazės dydžio;
- 3) asmenims, netekusiems 90 procentų darbingumo, – 1,66 šalpos pensijų bazės dydžio;
- 4) asmenims, netekusiems 85 procentų darbingumo, – 1,5 šalpos pensijų bazės dydžio;
- 5) asmenims, netekusiems 80 procentų darbingumo, – 1,33 šalpos pensijų bazės dydžio;
- 6) asmenims, netekusiems 75 procentų darbingumo, – 1,17 šalpos pensijų bazės dydžio;
- 7) asmenims, netekusiems 60–70 procentų darbingumo, – 1 šalpos pensijų bazės dydžio.“

1.2. Atsižvelgiant į Įstatymo projekto Nr. XIVP-2196 svarstymo ir priėmimo procedūras Seime, įvertinus tai, kad Įstatymo projektu Nr. XIVP-2196 siūlomiems pakeitimams įgyvendinti reikės tobulinti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos informacinę sistemą, siūlytina nustatyti vėlesnę priimto įstatymo įsigaliojimo datą – 2023 m. liepos 1 d.

1.3. Preliminariais Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos skaičiavimais, pritarus šio nutarimo 1.1 ir 1.2 papunkčiuose pateiktiems pasiūlymams, priimtam įstatymui įgyvendinti 2023 metais reikės apie 1 mln. eurų Lietuvos Respublikos

valstybės biudžeto lėšų, kurios yra numatytos Seimo 2022 m. lapkričio 22 d. priimtame Lietuvos Respublikos 2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme Nr. XIV-1556 (toliau – Įstatymas Nr. XIV-1556).

2. Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos šalpos pensijų įstatymo Nr. I-675 7 straipsnio 2 dalies pripažinimo netekusi galios įstatymo projekto Nr. XIVP-2222 (toliau – Įstatymo projektas Nr. XIVP-2222) tikslui, tačiau pasiūlyti Seimui Įstatymo projekto Nr. XIVP-2222 nesvarstyti dėl šių priežasčių:

2.1. Siekiant užtikrinti nuoseklų minimalių pajamų sistemos, kurios dalis yra ir šalpos išmokų sistema, tobulinimą ir žiniomis pagrįstą politikos formavimą, kurie, vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 5 punkte įtvirtintu teisėkūros efektyvumo principu, gali būti įgyvendinti tik kompleksiskai sprendžiant minimalių pajamų sistemos problemas, įgyvendinant 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Pajamų nelygybės mažinimo plėtros programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. lapkričio 10 d. nutarimu Nr. 932 „Dėl 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Pajamų nelygybės mažinimo plėtros programos patvirtinimo“, šiuo metu rengiama Minimalių pajamų studija (ją rengiant vertinama ir šalpos išmokų sistema). Minimalių pajamų studiją planuojama baigti rengti 2022 metais,

o 2023 metais, remiantis mokslininkų pateiktomis rekomendacijomis dėl minimalių pajamų sistemos pertvarkos ir atliktu siūlomų reformų poveikio vertinimu, bus parengti ir Seimui pateikti atitinkami teisės aktų projektai.

2.2. Preliminariais Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos skaičiavimais, Įstatymo projektu Nr. XIVP-2222 teikiamam pasiūlymui įgyvendinti 2023 metais papildomai reikėtų apie 4 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad „<...> įstatymų leidėjas negali sukurti tokios teisinės situacijos, kai išleidžiamas įstatymas arba kitas teisės aktas, kuriam įgyvendinti reikia lėšų, bet tokių lėšų neskiriama arba jų skiriama nepakankamai“ (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas, bylos Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03), kad „teisės norma, kuria valstybė prisiima atitinkamą įsipareigojimą, <...> turi būti paremta materialiniais ir finansiniais ištekliais“ (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 12 d. nutarimas, bylos Nr. 15/97).

Atsižvelgiant į tai, kad Įstatyme Nr. XIV-1556 Įstatymo projektui Nr. XIVP-2222 įgyvendinti reikalingos lėšos nenumatytos, prisiimti papildomų finansinių įsipareigojimų, susijusių su juo siūlomos teisinio reguliavimo priemonės įgyvendinimu, galimybių nebus.

Socialinės apsaugos ir darbo ministras